

Zbiór Orzeczeń

POSTANOWIENIE WICEPREZESA TRYBUNAŁU

z dnia 21 kwietnia 2023 r. *

Postępowanie w przedmiocie środków tymczasowych – Artykuł 163 regulaminu postępowania przed Trybunałem – Wniosek o uchylenie lub zmianę postanowienia w przedmiocie środków tymczasowych – Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE – Artykuł 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Skuteczna ochrona sądowa – Niezawisłość sędziowska – Niewykonanie – Zmiana okoliczności – Okresowa kara pieniężna

W sprawie C-204/21 R-RAP

mającej za przedmiot wniosek o uchylenie lub zmianę postanowienia w przedmiocie środków tymczasowych na podstawie art. 163 regulaminu postępowania przed Trybunałem, złożony w dniu 10 marca 2023 r.,

Rzeczpospolita Polska, którą reprezentują B. Majczyna oraz S. Żyrek, w charakterze pełnomocników,

strona występująca z wnioskiem,

przeciwko,

Komisji Europejskiej, którą reprezentują K. Herrmann oraz P.J.O. Van Nuffel, w charakterze pełnomocników,

druga strona postępowania,

popieranej przez:

Królestwo Belgii, które reprezentują M. Jacobs, C. Pochet oraz L. Van den Broeck, w charakterze pełnomocników,

Królestwo Danii, które reprezentują V. Pasternak Jørgensen oraz M. Søndahl Wolff, w charakterze pełnomocników,

Królestwo Niderlandów, które reprezentują M.K. Bulterman oraz J. Langer, w charakterze pełnomocników,

Republikę Finlandii, którą reprezentuje H. Leppo, w charakterze pełnomocnika,

* Język postępowania: polski.

Królestwo Szwecji, które początkowo reprezentowali H. Eklinder, J. Lundberg, C. Meyer-Seitz, M. Salborn Hodgson, R. Shahsavan Eriksson, H. Shev oraz O. Simonsson, a które obecnie reprezentują H. Eklinder, C. Meyer-Seitz, M. Salborn Hodgson, R. Shahsavan Eriksson, H. Shev oraz O. Simonsson, w charakterze pełnomocników,

interwenienci,

WICEPREZES TRYBUNAŁU,

po wysłuchaniu A.M. Collinsa, rzecznika generalnego,

wyduje następujące

Postanowienie

- 1 W swoim wniosku Rzeczpospolita Polska wnosi do Trybunału o uchylenie lub, tytułem ewentualnym, o zmianę postanowienia wiceprezesa Trybunału z dnia 27 października 2021 r., Komisja/Polska (C-204/21 R, zwanego dalej „postanowieniem z dnia 27 października 2021 r.”, EU:C:2021:878).

Postępowanie przed Trybunałem

- 2 W dniu 1 kwietnia 2021 r. Komisja Europejska wniosła na podstawie art. 258 TFUE skargę o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego mającą na celu stwierdzenie, że:
 - przyjmując i utrzymując w mocy art. 42a §§ 1 i 2 oraz art. 55 § 4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2001 r., nr 98, poz. 1070), w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020 r., poz. 190, zwaną dalej „ustawą zmieniającą”) (obie te ustawy łącznie zwane dalej „p.u.s.p. w zmienionym brzmieniu”), art. 26 § 3 oraz art. 29 §§ 2 i 3 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2018 r., poz. 5), w brzmieniu nadanym ustawą zmieniającą (zwanej dalej „ustawą o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu”), art. 5 §§ 1a i 1b ustawy z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz.U. z 2002 r., poz. 1269), w brzmieniu nadanym ustawą zmieniającą (zwanej dalej „p.u.s.a. w zmienionym brzmieniu”), jak również art. 8 ustawy zmieniającej, uznających za niedopuszczalne dla wszystkich sądów krajowych badanie spełnienia wymogów Unii Europejskiej dotyczących niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy, Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom ciążącym na niej na podstawie art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwaną dalej „kartą praw podstawowych”) w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczącego art. 6 ust. 1 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r., oraz na podstawie art. 267 TFUE i zasady pierwszeństwa prawa Unii;
 - przyjmując i utrzymując w mocy art. 26 §§ 2 i 4–6 oraz art. 82 §§ 2–5 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu, jak również art. 10 ustawy zmieniającej, przekazujące do wyłącznej właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego (Polska) rozpoznawanie zarzutów i zagadnień prawnych dotyczących braku niezależności sądu

lub braku niezawisłości sędziego, Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom ciążącym na niej zgodnie z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 karty praw podstawowych oraz na podstawie art. 267 TFUE i zasady pierwszeństwa prawa Unii;

- przyjmując i utrzymując w mocy art. 107 § 1 pkt 2 i 3 p.u.s.p. w zmienionym brzmieniu i art. 72 § 1 pkt 1–3 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu pozwalające na zakwalifikowanie jako „przewinienie dyscyplinarne” badania spełnienia wymogów Unii dotyczących niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy, Rzeczpospolita Polska uchybiła swoim zobowiązaniom wynikającym z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 karty praw podstawowych, jak również art. 267 TFUE;
 - powierzając Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, której niezawisłość i bezstronność nie są zagwarantowane, uprawnienia do orzekania w sprawach mających bezpośredni wpływ na status sędziów i asesorów sądowych i pełnienie przez nich urzędu, takich jak z jednej strony sprawy o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej lub zatrzymanie sędziów i asesorów sądowych oraz z drugiej strony sprawy z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych dotyczące sędziów Sądu Najwyższego oraz sprawy z zakresu przeniesienia sędziego Sądu Najwyższego w stan spoczynku, Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom, które na niej ciążą na mocy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE;
 - przyjmując i utrzymując w mocy art. 88a p.u.s.p. w zmienionym brzmieniu, art. 45 § 3 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu i art. 8 § 2 p.u.s.a. w zmienionym brzmieniu, Rzeczpospolita Polska uchybiła prawu do poszanowania życia prywatnego i prawu do ochrony danych osobowych zagwarantowanym w art. 7 i art. 8 ust. 1 karty praw podstawowych oraz w art. 6 ust. 1 lit. c) i e), art. 6 ust. 3 i art. 9 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólnego rozporządzenia o ochronie danych) (Dz.U. 2016, L 119, s. 1; sprostowania: Dz.U. 2018, L 127, s. 2; Dz.U. 2021, L 74, s. 35).
- 3 W tym samym dniu Komisja złożyła wniosek w przedmiocie środków tymczasowych o nałożenie przez Trybunał na Rzeczpospolitą Polską szeregu zobowiązań do czasu wydania przez Trybunał rozstrzygnięcia co do istoty sprawy.
- 4 Postanowieniem z dnia 14 lipca 2021 r., Komisja/Polska (C-204/21 R, zwanym dalej „postanowieniem z dnia 14 lipca 2021 r.”, EU:C:2021:593), wiceprezes Trybunału zobowiązała Rzeczpospolitą Polską, w pkt 1 sentencji tego postanowienia, do chwili ogłoszenia wyroku kończącego postępowanie w sprawie C-204/21, do:
- a) zawieszenia, po pierwsze, stosowania przepisów art. 27 § 1 pkt 1a ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu, na podstawie których Izba Dyscyplinarna jest właściwa do orzekania w pierwszej i w drugiej instancji w sprawach o zezwolenie na pociągnięcie sędziów i asesorów sądowych do odpowiedzialności karnej, na ich tymczasowe aresztowanie, zatrzymanie lub przymusowe doprowadzenie, oraz, po drugie, do zawieszenia skutków wydanych już na podstawie tego artykułu uchwał Izby Dyscyplinarnej zezwalających na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej lub jego zatrzymanie, a także do powstrzymania się od przekazania spraw określonych w wyżej wskazanym artykule do rozpoznania przez organ sądowy, który nie spełnia wymogów niezależności wskazanych w szczególności w wyroku z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego) (C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982);

- b) zawieszenia stosowania przepisów art. 27 § 1 pkt 2 i 3 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu, na podstawie których Izba Dyscyplinarna jest właściwa do orzekania w sprawach dotyczących statusu sędziów Sądu Najwyższego i pełnienia przez nich urzędu, w szczególności w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych dotyczących sędziów Sądu Najwyższego i w sprawach z zakresu przeniesienia sędziego Sądu Najwyższego w stan spoczynku oraz do powstrzymania się od przekazania wyżej wymienionych spraw do rozpoznania przez organ sądowy, który nie spełnia wymogów niezależności wskazanych w szczególności w wyroku z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego) (C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982);
 - c) zawieszenia stosowania przepisów art. 107 § 1 pkt 2 i 3 p.u.s.p. w zmienionym brzmieniu i art. 72 § 1 pkt 1–3 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu, zezwalających na pociągnięcie do odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów za badanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 TUE w związku z art. 47 karty praw podstawowych;
 - d) zawieszenia stosowania przepisów art. 42a §§ 1 i 2 oraz art. 55 § 4 p.u.s.p. w zmienionym brzmieniu, art. 26 § 3, a także art. 29 §§ 2 i 3 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu oraz art. 5 §§ 1a i 1b p.u.s.a. w zmienionym brzmieniu, jak również art. 8 ustawy zmieniającej w zakresie, w jakim uznają za niedopuszczalne, aby sądy krajowe badały spełnienie wymogów Unii dotyczących niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 TUE w związku z art. 47 karty praw podstawowych;
 - e) zawieszenia stosowania art. 26 §§ 2, 4–6 i art. 82 §§ 2–5 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu, jak również art. 10 ustawy zmieniającej, przekazujących do wyłącznej właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych rozpoznawanie zarzutów braku niezawisłości sędziego lub braku niezależności sądu; oraz
 - f) powiadomienia Komisji, nie później niż w ciągu miesiąca od doręczenia postanowienia z dnia 14 lipca 2021 r., o wszystkich środkach, które przyjęła w celu pełnego zastosowania się do tego postanowienia.
- 5 Postanowieniem z dnia 6 października 2021 r., Polska/Komisja (C-204/21 R, EU:C:2021:834), wiceprezes Trybunału oddaliła wniosek Rzeczypospolitej Polskiej o uchylenie postanowienia z dnia 14 lipca 2021 r.
- 6 Postanowieniem z dnia 27 października 2021 r. wiceprezes Trybunału zobowiązał Rzeczpospolitą Polską do zapłaty na rzecz Komisji okresowej kary pieniężnej w wysokości 1 000 000 EUR dziennie, licząc od dnia doręczenia tego postanowienia Rzeczypospolitej Polskiej do dnia, w którym to państwo członkowskie wypełni zobowiązania wynikające z postanowienia z dnia 14 lipca 2021 r., lub – w braku zastosowania się do tego postanowienia – do dnia wydania wyroku kończącego postępowanie w sprawie C-204/21.
- 7 W dniu 10 marca 2023 r. Rzeczpospolita Polska złożyła rozpatrywany tu wniosek.

Żądania stron

- 8 Rzeczpospolita Polska wnosi do Trybunału o:
- uchylenie postanowienia z dnia 27 października 2021 r. lub
 - tytułem ewentualnym, o obniżenie kwoty okresowej kary pieniężnej nałożonej tym postanowieniem.
- 9 Komisja wnosi do Trybunału o:
- oddalenie wniosku o uchylenie postanowienia z dnia 27 października 2021 r. oraz
 - o uwzględnienie przy badaniu wniosku o obniżenie kwoty okresowej kary pieniężnej nałożonej tym postanowieniem środków przyjętych przez Rzeczpospolitą Polską w celu wykonania postanowienia z dnia 14 lipca 2021 r.

W przedmiocie wniosku o uchylenie postanowienia z dnia 27 października 2021 r. lub, tytułem ewentualnym, o jego zmianę

- 10 Na wstępie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 162 § 1 regulaminu postępowania Trybunału postanowienie w przedmiocie środków tymczasowych nie podlega zaskarżeniu.
- 11 Natomiast zgodnie z art. 163 tego regulaminu postanowienie może zostać na wniosek strony w każdej chwili zmienione lub uchylone ze względu na zmianę okoliczności. Pojęcie „zmiany okoliczności” oznacza w szczególności wystąpienie wszelkich okoliczności faktycznych lub prawnych mogących podważyć ocenę sędziego orzekającego w przedmiocie środków tymczasowych w odniesieniu do warunków, od których spełnienia jest uzależnione zastosowanie zawieszenia wykonania lub innego środka tymczasowego (postanowienie wiceprezes Trybunału z dnia 20 września 2021 r., Republika Czeska/Polska, C-121/21 R, EU:C:2021:22, pkt 22).
- 12 Należy podkreślić przy tym, że wniosek złożony na podstawie tego przepisu ma na celu nie uzyskanie ze strony sędziego orzekającego w przedmiocie środków tymczasowych uchylenia ze skutkiem wstecznym postanowienia, w którym zarządzono dany środek tymczasowy, lecz jedynie zmianę tego postanowienia lub jego uchylenie ex nunc, z wykorzystaniem przysługującej temu sędziemu możliwości przeformułowania, jedynie ze skutkiem na przyszłość, takiego postanowienia, w ramach której może on ocenić ponownie, z uwzględnieniem okoliczności zachodzących w momencie wydawania przezeń orzeczenia, czy zachodzi konieczność, z faktycznego i prawnego punktu widzenia, zastosowania danego środka tymczasowego [postanowienie wiceprezesa Trybunału z dnia 19 maja 2022 r., Republika Czeska/Polska (Kopalnia Turów), C-121/21 R, niepublikowane, EU:C:2022:408, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 13 Wynika z tego, że wniosek złożony na podstawie art. 163 regulaminu postępowania nie może mieć na celu wzruszenia zaistniałych w przeszłości skutków postanowienia, w którym został zarządzony dany środek tymczasowy [postanowienie wiceprezesa Trybunału z dnia 19 maja 2022 r., Republika Czeska/Polska (Kopalnia Turów), C-121/21 R, niepublikowane, EU:C:2022:408, pkt 23].

- 14 W niniejszej sprawie, ponieważ wniosek złożony przez Rzeczpospolitą Polską dotyczy wyłącznie postanowienia z dnia 27 października 2021 r., należy go rozumieć w ten sposób, że zmierza on do uchylenia lub zmiany okresowej kary pieniężnej nałożonej tytułem akcesoryjnym w stosunku do środków tymczasowych zarządzonych postanowieniem z dnia 14 lipca 2021 r.
- 15 W celu wydania orzeczenia w przedmiocie tego wniosku należy przypomnieć, że art. 279 TFUE przyznaje Trybunałowi kompetencję do zarządzania każdego środka tymczasowego, jaki uzna on za niezbędny dla zagwarantowania pełnej skuteczności ostatecznego orzeczenia (postanowienie z dnia 20 listopada 2017 r., Komisja/Polska, C-441/17 R, EU:C:2017:877, pkt 97; postanowienie z dnia 27 października 2021 r., pkt 19).
- 16 W szczególności sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych powinien być w stanie zapewnić skuteczność nakazu skierowanego do strony na podstawie art. 279 TFUE, poprzez przyjęcie wszelkich środków służących zapewnieniu przestrzegania przez tę stronę postanowienia w przedmiocie środków tymczasowych. Środek taki może w szczególności przewidywać nałożenie okresowej kary pieniężnej, w wypadku gdyby wspomniany nakaz nie był przestrzegany przez stronę, do której jest skierowany (postanowienie z dnia 20 listopada 2017 r., Komisja/Polska, C-441/17 R, EU:C:2017:877, pkt 100; postanowienie z dnia 27 października 2021 r., pkt 20).
- 17 W tym kontekście z postanowienia z dnia 27 października 2021 r. wynika, że z uwagi na to, iż z akt sprawy nie wynikało, by środki przyjęte przez Rzeczpospolitą Polską były wystarczające do zapewnienia wykonania środków tymczasowych zarządzonych postanowieniem z dnia 14 lipca 2021 r., sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych uznał, że konieczne jest wzmocnienie skuteczności tych środków tymczasowych poprzez nałożenie na to państwo członkowskie okresowej kary pieniężnej w celu odwiedzenia go od opóźniania dostosowania swego zachowania do tego postanowienia.
- 18 W związku z tym, aby orzec w przedmiocie rozpatrywanego tu wniosku, sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych powinien ustalić, czy argumenty przedstawione przez Rzeczpospolitą Polską pozwalają na wykazanie zmiany okoliczności oznaczającej, że na dzień orzekania przez tego sędziego okresowa kara pieniężna nałożona na to państwo członkowskie postanowieniem z dnia 27 października 2021 r. nie jest już w całości lub w części uzasadniona.
- 19 Dokładniej rzecz ujmując, zważywszy, że argumentacja przedstawiona przez Rzeczpospolitą Polską na poparcie tego wniosku ma na celu wykazanie, iż to państwo członkowskie w pełni wykonało środki tymczasowe zarządzane postanowieniem z dnia 14 lipca 2021 r., sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych powinien ustalić, czy rzeczywiście tak jest, skutkiem czego w takim wypadku nie byłoby już uzasadnione nałożenie okresowej kary pieniężnej w wysokości 1 000 000 EUR dziennie ze skutkiem na przyszłość.
- 20 Należy jeszcze uściślić, w zakresie, w jakim niniejszy wniosek zmierza tytułem ewentualnym do obniżenia kwoty okresowej kary pieniężnej nałożonej postanowieniem z dnia 27 października 2021 r., że sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych może na podstawie art. 163 regulaminu postępowania nie tylko uchylić, ale również zmienić postanowienie w przedmiocie środków tymczasowych. Taka zmiana może polegać w szczególności na obniżeniu kwoty okresowej kary pieniężnej nałożonej uprzednio na państwo członkowskie, w przypadku gdy zmiana okoliczności uzasadnia takie obniżenie.

- 21 W świetle powyższego należy zbadać sposób wykonania poszczególnych środków tymczasowych zarządzonych postanowieniem z dnia 14 lipca 2021 r. w celu ustalenia, czy Rzeczpospolita Polska wykazała, że w następstwie zmiany okoliczności wykonanie to uzasadnia uchylenie – a jeśli nie uchylenie, to obniżenie – okresowej kary pieniężnej nałożonej postanowieniem z dnia 27 października 2021 r., ze skutkiem na przyszłość.

W przedmiocie obowiązku zawieszenia stosowania przepisów art. 27 § 1 pkt 1a, 2 i 3 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu

Argumentacja

- 22 Rzeczpospolita Polska podnosi, że ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r., poz. 1259, zwaną dalej „ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r.”) zniesiono Izbę Dyscyplinarną oraz uchylono w całości art. 27 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu.
- 23 Zobowiązanie do zawieszenia stosowania przepisów art. 27 § 1 pkt 1a, 2 i 3 tej ustawy stało się zatem zdaniem Rzeczypospolitej Polskiej bezprzedmiotowe.
- 24 Komisja również uważa, że ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. stanowi prawidłowe wykonanie tego zobowiązania.

Ocena

- 25 Z pkt 1 lit. a) i b) sentencji postanowienia z dnia 14 lipca 2021 r. wynika, że zobowiązano w nim Rzeczpospolitą Polską w szczególności do zawieszenia stosowania przepisów art. 27 § 1 pkt 1a, 2 i 3 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu, na mocy których Izba Dyscyplinarna jest właściwa do orzekania w pierwszej i w drugiej instancji w sprawach o zezwolenie na pociągnięcie sędziów i asesorów sądowych do odpowiedzialności karnej, na ich tymczasowe aresztowanie, zatrzymanie lub przymusowe doprowadzenie, oraz w sprawach dotyczących statusu sędziów Sądu Najwyższego i pełnienia przez nich urzędu.
- 26 Z art. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. wynika zaś, że art. 27 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu został uchylony w całości. Ponadto bezsporne jest, że Izba Dyscyplinarna została na mocy tej ustawy zniesiona.
- 27 Przyjęcie takich środków nie było wprawdzie niezbędne do zapewnienia wykonania postanowienia z dnia 14 lipca 2021 r. (zob. podobnie postanowienie z dnia 27 października 2021 r., pkt 53), niemniej zapewniają one, iż art. 27 § 1 pkt 1a, 2 i 3 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu nie ma już zastosowania w polskim porządku prawnym.
- 28 W związku z tym Rzeczpospolita Polska w pełni zastosowała się do środków tymczasowych, o których mowa w pkt 25 niniejszego postanowienia.

W przedmiocie obowiązku zawieszenia skutków orzeczeń Izby Dyscyplinarnej zezwalających na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej lub jego zatrzymanie

Argumentacja

- 29 Rzeczpospolita Polska podnosi, po pierwsze, że art. 9 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. stanowi, iż w należących do właściwości Izby Dyscyplinarnej przed dniem wejścia w życie tej ustawy sprawach dyscyplinarnych Izba Odpowiedzialności Zawodowej, z urzędu, na pierwszym posiedzeniu w sprawie, powinna rozpatrzyć orzeczone przez Izbę Dyscyplinarną zawieszenie w czynnościach służbowych danego sędziego. Procedura ta pozwala na bezzwłoczne zweryfikowanie adekwatności zastosowanego przez Izbę Dyscyplinarną środka tymczasowego.
- 30 Po drugie, zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. sędziemu, w stosunku do którego wydany został przez Sąd Najwyższy, w składzie którego brał udział sędzia Izby Dyscyplinarnej, prawomocny wyrok dyscyplinarny lub podjęta została uchwała prawomocnie zezwalająca na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, przysługuje wniosek o wznowienie postępowania przed Izbą Odpowiedzialności Zawodowej.
- 31 Zdaniem Rzeczypospolitej Polskiej ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. wprowadza zatem ramy prawne pozwalające sędziom, których dotyczą uchwały Izby Dyscyplinarnej, uzyskać ich wzruszenie. Pewna liczba sędziów uzyskała zresztą w tych ramach uchylenie takich orzeczeń. Wreszcie, sprawy dotyczące tego rodzaju orzeczeń są także nadal w toku.
- 32 Komisja twierdzi, że ustanowione w ten sposób przez Rzeczpospolitą Polską środki prawne nie skutkują natychmiastowym zawieszeniem skutków orzeczeń Izby Dyscyplinarnej. Ponadto przykłady przytoczone przez Rzeczpospolitą Polską nie są znaczące.

Ocena

- 33 Z pkt 1 lit. a) sentencji postanowienia z dnia 14 lipca 2021 r. wynika, że zobowiązano w nim Rzeczpospolitą Polską w szczególności do zawieszenia skutków orzeczeń wydanych przez Izbę Dyscyplinarną na podstawie art. 27 § 1 pkt 1a ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu.
- 34 Rzeczpospolita Polska utrzymuje w istocie, że wykonała w pełni ten środek tymczasowy poprzez ustanowienie dwóch odrębnych środków prawnych przewidzianych odpowiednio w art. 9 i art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r.
- 35 Co się tyczy w pierwszej kolejności art. 9 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r., z samego brzmienia tego przepisu wynika, że orzeczenia Izby Dyscyplinarnej o zawieszeniu sędziego w czynnościach służbowych do czasu rozstrzygnięcia sprawy będącej w toku w chwili wejścia w życie tej ustawy będą musiały zostać rozpatrzone ponownie przez Izbę Odpowiedzialności Zawodowej.
- 36 Rozpatrzenie to jest oczywiście co do zasady w stanie zapobiec temu, by wydana przez Izbę Dyscyplinarną uchwała nadal wywoływała z mocy prawa skutki, ponieważ pozostawanie tych skutków w mocy jest uzależnione od zatwierdzenia tej uchwały przez inny organ.

- 37 Niemniej jednak, po pierwsze, zarówno z brzmienia art. 9 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r., jak i z jego wykładni dokonywanej przez Rzeczpospolitą Polską wynika, że artykuł ten nie ma zastosowania do wszystkich orzeczeń wydanych przez Izbę Dyscyplinarną. W szczególności wspomniany artykuł nie pozwala ograniczyć skutków orzeczeń nakładających na sędziego karę dyscyplinarną lub zezwalających na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej, podczas gdy takie orzeczenia są objęte środkiem tymczasowym, o którym mowa w pkt 33 niniejszego postanowienia, a ponadto mogą mieć istotny wpływ na życie i karierę zainteresowanych sędziów.
- 38 Po drugie, rzeczywiście art. 9 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. przewiduje ponowne rozpatrzenie orzeczenia Izby Dyscyplinarnej o zawieszeniu sędziego w czynnościach służbowych na pierwszym posiedzeniu w sprawie dotyczącej sytuacji tego sędziego przed Izbą Odpowiedzialności Zawodowej. Jednakże ani z przepisów tej ustawy, ani z argumentacji Rzeczypospolitej Polskiej nie wynika, aby skutki takiego orzeczenia były zawieszone do czasu tego pierwszego posiedzenia. Nie wydaje się zresztą, by musiało się ono odbyć w jakimś określonym z góry terminie.
- 39 Co się tyczy w drugiej kolejności art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r., z brzmienia tego przepisu wynika, że przyznaje on sędziom, w stosunku do których Izba Dyscyplinarna wydała określone prawomocne orzeczenia, prawo wystąpienia w terminie sześciu miesięcy od wejścia w życie tej ustawy z wnioskiem o wznowienie dotyczącego ich postępowania.
- 40 Choć ustanowienie takiego środka prawnego, o ile będzie on skuteczny, może wzmocnić ochronę sądową przysługującą sędziom, których dotyczą postępowania prowadzone przed Izbą Dyscyplinarną, bynajmniej nie oznacza ono zawieszenia skutków orzeczenia wydanego przez Izbę Dyscyplinarną, w przypadku gdy dany sędzia nie złożył wniosku o ponowne rozpatrzenie tego orzeczenia zgodnie z warunkami określonymi w ustawie z dnia 9 czerwca 2022 r.
- 41 Ponadto nawet w przypadku złożenia takiego wniosku z art. 18 ust. 1 tej ustawy nie wynika, by skutki orzeczenia Izby Dyscyplinarnej, którego dotyczy ten wniosek, podlegały zawieszeniu do czasu rozpatrzenia wspomnianego wniosku.
- 42 Jak więc widać, środki prawne, na które powołuje się Rzeczpospolita Polska, nie mogą w każdym wypadku i w sposób natychmiastowy zagwarantować zawieszenia skutków orzeczeń wydanych przez Izbę Dyscyplinarną na podstawie art. 27 § 1 pkt 1a ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu.
- 43 W tych okolicznościach fakt, że niektóre z tych orzeczeń rzeczywiście zostały lub mogą zostać wkrótce wzruszone, gdyby nawet został wykazany, nie może w żadnym wypadku dowodzić tego, że środek tymczasowy, o którym mowa w pkt 33 niniejszego postanowienia, został w pełni wykonany.
- 44 W związku z tym Rzeczpospolita Polska jedynie częściowo zastosowała się do tego środka tymczasowego.

W przedmiocie obowiązku zawieszenia stosowania polskich przepisów zakazujących sądom krajowym badania spełnienia wymogów Unii dotyczących niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy

Argumentacja

- 45 Rzeczpospolita Polska podnosi, że polskie przepisy pozwalają zagwarantować zapewnienie prawa do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie ustawy, na różnych etapach spraw i w różnych procedurach. To państwo członkowskie uważa więc, że wykonało, w oparciu o swoją praktykę sądową, środki tymczasowe zarządzane postanowieniem z dnia 8 kwietnia 2020 r., Komisja/Polska (C-791/19 R, EU:C:2020:277).
- 46 Ponadto ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. wprowadziła do polskiego porządku prawnego nową instytucję prawną umożliwiającą, gdy strona podniesie wątpliwości w tym względzie, zbadanie przestrzegania przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu. Skutkiem zastosowania tej instytucji może być wyłączenie sędziego również w takich przypadkach, których nie obejmuje wniosek o wyłączenie sędziego.
- 47 Komisja podnosi, że środek prawny, na który powołuje się Rzeczpospolita Polska, stosowany jest na wniosek strony lub uczestnika danego postępowania i że pierwotnie podlegał on szeregowi ograniczeń. Ten środek prawny nie pozwala natomiast na zbadanie z urzędu spełnienia wymogów dotyczących niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy. Instytucja ta wskazuje ponadto na sprawę, w której wszczęto postępowanie dyscyplinarne z powodu naruszenia art. 42a §§ 1 i 2 p.u.s.p. w zmienionym brzmieniu.

Ocena

- 48 Z pkt 1 lit. d) sentencji postanowienia z dnia 14 lipca 2021 r. wynika, że zobowiązano w nim Rzeczpospolitą Polskę do zawieszenia stosowania przepisów art. 42a §§ 1 i 2 oraz art. 55 § 4 p.u.s.p. w zmienionym brzmieniu, art. 29 §§ 2 i 3 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu oraz art. 5 §§ 1a i 1b p.u.s.a. w zmienionym brzmieniu, jak również art. 8 ustawy zmieniającej w zakresie, w jakim uznają za niedopuszczalne, aby sądy krajowe badały spełnienie wymogów Unii dotyczących niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy wynikających z art. 19 ust. 1 TUE i art. 47 karty praw podstawowych.
- 49 W tym względzie w pierwszej kolejności w zakresie, w jakim należy rozumieć, że argumentacja Rzeczypospolitej Polskiej zmierza do wykazania, iż środek tymczasowy, o którym mowa w poprzednim punkcie, został wykonany poprzez praktykę jej sądów, wystarczy zauważyć, że argumentacja ta nie zawiera żadnego wyjaśnienia, na czym ta praktyka polega, a ponadto nie towarzyszy jej żaden dowód mający wykazać rzeczywisty charakter wspomnianej praktyki.
- 50 W drugiej kolejności ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. faktycznie ustanowiła nową instytucję prawną umożliwiającą zbadanie spełnienia wymogów dotyczących niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy, przy czym ten środek prawny jest uregulowany w szczególności w art. 42a § 3 p.u.s.p. w zmienionym brzmieniu, w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu oraz w art. 5 § 1 p.u.s.a. w zmienionym brzmieniu.

- 51 Jednak, po pierwsze, bezsporne jest, że polskie przepisy, o których mowa w pkt 48 niniejszego postanowienia, nie zostały uchylone, a ich stosowanie nie zostało formalnie zawieszone, w związku z czym wprowadzone przez nie ograniczenia dotyczące możliwości badania spełnienia wymogów dotyczących niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy nadal co do zasady w pełni obowiązują w polskim porządku prawnym.
- 52 Po drugie, zarówno z brzmienia przepisów regulujących ustanowiony przez polskiego ustawodawcę nowy środek prawny, na który powołuje się Rzeczpospolita Polska, jak i z argumentacji tego państwa członkowskiego wynika, że ten środek prawny może zostać użyty jedynie na wniosek strony danego postępowania.
- 53 Wynika z tego, że omawiany środek prawny należy rozumieć jako odstępstwo od ograniczeń wynikających z polskich przepisów, o których mowa w pkt 48 niniejszego postanowienia, wprowadzane wyłącznie w przypadku wystąpienia z takim wnioskiem. Nie wykazano zatem, że ograniczenia te zostały zniesione w innych przypadkach, w szczególności zaś w przypadku, gdy sąd przeprowadza z urzędu badanie spełnienia wymogów dotyczących niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy.
- 54 W związku z tym, bez potrzeby ustalania, czy prawo Unii koniecznie wymaga, by sędzia mógł przeprowadzić takie badanie z urzędu, widoczne jest, że przyjęcie ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. nie może w każdym wypadku zapewnić zawieszenia wszystkich skutków polskich przepisów, o których mowa w pkt 48 niniejszego postanowienia.
- 55 W tych okolicznościach należy uznać, że o ile przyjęcie ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. może ograniczyć skutki tych przepisów, o tyle nie wystarcza ono do zapewnienia pełnego wykonania środka tymczasowego, o którym mowa w pkt 48 niniejszego postanowienia.
- 56 W związku z tym Rzeczpospolita Polska jedynie częściowo zastosowała się do tego środka tymczasowego.

W przedmiocie obowiązku zawieszenia stosowania polskich przepisów zezwalających na pociągnięcie do odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów za badanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy

Argumentacja

- 57 Rzeczpospolita Polska twierdzi, że obowiązujące polskie przepisy nigdy nie pozwalały na pociągnięcie sędziów do odpowiedzialności dyscyplinarnej w związku z zapewnieniem jednostkom prawa do sądu ustanowionego na podstawie ustawy i że sądy dyscyplinarne zawsze interpretowały te przepisy w ten sposób.
- 58 Ponadto w ustawie z dnia 9 czerwca 2022 r. doprecyzowano definicje deliktów dyscyplinarnych, które można przypisać sędziom. I tak, po pierwsze, z ustawy tej wynika, że deliktem dyscyplinarnym nie może być treść orzeczenia sądowego, w tym treść orzeczenia odnosząca się do prawa do sądu ustanowionego na podstawie ustawy. Po drugie, w omawianej ustawie potwierdzono, że deliktem dyscyplinarnym nie jest badanie spełniania wymogów niezależności i bezstronności w przypadku, o którym mowa w szeregu wymienionych w niej przepisów.

- 59 Zdaniem Komisji przepisy, na które powołuje się Rzeczpospolita Polska, wyłączają możliwość pociągnięcia do odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, których orzeczenia zawierają błędną wykładnię wymogów art. 19 ust. 1 TUE lub którzy badają spełnienie wymogu niezawisłości i bezstronności sędziego na wniosek strony.
- 60 Natomiast przepisy te nie wykluczają, że nadal może być uznane za przewinienie dyscyplinarne badanie z urzędu, czy członek składu orzekającego spełnia te wymogi. Ponadto Komisja została poinformowana o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego i podjęciu czynności wyjaśniających w dwóch sprawach dotyczących takiej sytuacji.

Ocena

- 61 Z pkt 1 lit. c) sentencji postanowienia z dnia 14 lipca 2021 r. wynika, że zobowiązuje ono Rzeczpospolitą Polską do zawieszenia stosowania przepisów art. 107 § 1 pkt 2 i 3 p.u.s.p. w zmienionym brzmieniu i art. 72 § 1 pkt 1–3 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu, zezwalających na pociągnięcie do odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów za badanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy wynikających z art. 19 ust. 1 TUE i z art. 47 karty praw podstawowych.
- 62 W tym względzie w pierwszej kolejności należy zauważyć, że argument dotyczący okoliczności, iż obowiązujące polskie przepisy nigdy nie pozwalały na pociągnięcie sędziów do odpowiedzialności dyscyplinarnej w związku z zapewnieniem jednostkom prawa do sądu ustanowionego na podstawie ustawy, stanowi powtórzenie argumentu podniesionego przez Rzeczpospolitą Polską w uwagach na piśmie zgłoszonych do wniosku w przedmiocie środków tymczasowych złożonego przez Komisję w dniu 1 kwietnia 2021 r. Tego rodzaju argument nie pozwala zatem wykazać „zmiany okoliczności” w rozumieniu art. 163 regulaminu postępowania, wobec czego należy go oddalić (zob. analogicznie postanowienie wiceprezes Trybunału z dnia 20 września 2021 r., Republika Czeska/Polska, C-121/21 R, EU:C:2021:752, pkt 24).
- 63 W drugiej kolejności, jak podkreśla Rzeczpospolita Polska, ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. uzupełniono przepisy art. 107 p.u.s.p. w zmienionym brzmieniu i art. 72 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu.
- 64 Po uzupełnieniu przepisy te stanowią, że nie stanowi przewinienia dyscyplinarnego błąd w zakresie wykładni i stosowania przepisów prawa Unii ani badanie spełniania wymogów dotyczących niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w przypadkach, o których mowa w art. 42a § 3 p.u.s.p. w zmienionym brzmieniu, w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu oraz w art. 5 § 1 p.u.s.a. w zmienionym brzmieniu.
- 65 Przede wszystkim jednak bezsporne jest, że polskie przepisy, o których mowa w pkt 61 niniejszego postanowienia, nie zostały uchylone, a ich stosowanie nie zostało formalnie zawieszone, w związku z czym przepisy te nadal co do zasady zezwalają na pociągnięcie do odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, którzy badali spełnienie wymogów niezawisłości i bezstronności sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy, wynikających z art. 19 ust. 1 TUE i art. 47 karty praw podstawowych.

- 66 Następnie należy zauważyć, że uściślenie wprowadzone ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r., zgodnie z którym błąd w zakresie wykładni i stosowania przepisów prawa Unii nie są przewinieniem dyscyplinarnym, wcale *prima facie* nie wyklucza możliwości nadania im takiej kwalifikacji, gdy wykładnia i stosowanie – czy to prawidłowe, czy też błędne – takich przepisów skutkują podważeniem pewnych przepisów mających zastosowanie w polskim porządku prawnym.
- 67 W szczególności, ponieważ art. 107 § 1 p.u.s.p. w zmienionym brzmieniu oraz art. 72 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu nadal stanowią, że sędzia podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za przewinienia służbowe, w tym za działanie lub zaniechanie mogące uniemożliwić lub istotnie utrudnić funkcjonowanie organu wymiaru sprawiedliwości lub działania kwestionujące istnienie stosunku służbowego sędziego, skuteczność powołania sędziego lub umocowanie konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej, nie można uznać, że wykluczenie pociągnięcia do odpowiedzialności dyscyplinarnej za błąd w zakresie wykładni i stosowania przepisów prawa Unii musi konieczniej stać na przeszkodzie wszczęciu takiego postępowania dyscyplinarnego, gdyby sędzia – słusznie lub niesłusznie – uznał, że prawo Unii wymaga od niego podjęcia czynności mającej takie skutki.
- 68 Wreszcie, zarówno z brzmienia ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r., jak i z jej wykładni dokonywanej przez Rzeczpospolitą Polską wynika, że wprowadzone przez tę ustawę uściślenie, zgodnie z którym przewinieniem dyscyplinarnym nie jest badanie spełniania wymogów dotyczących niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy, ma zastosowanie tylko wtedy, gdy takiego badania dokonuje się w przypadkach, o których mowa w art. 42a § 3 p.u.s.p. w zmienionym brzmieniu, w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu oraz w art. 5 § 1 p.u.s.a. w zmienionym brzmieniu.
- 69 Tymczasem z pkt 52 i 53 niniejszego postanowienia wynika, że przepisy te zezwalają na przeprowadzenie takiego badania wyłącznie na wniosek strony danego postępowania. Wynika z tego, że nie wykazano, iż zmiany wprowadzone ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. pozwalają wykluczyć w każdym wypadku możliwość pociągnięcia do odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziego z tego tylko powodu, że przeprowadził on to badanie.
- 70 W tych okolicznościach, o ile te zmiany rzeczywiście umożliwiają zapewnienie wykonanie środka tymczasowego, o którym mowa w pkt 61 niniejszego postanowienia, w przypadku gdy badanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy wynikających z prawa Unii odbywa się w trybie nowego środka prawnego ustanowionego w przepisach, o których mowa w pkt 68 niniejszego postanowienia, o tyle zmiany te nie są w stanie zagwarantować pełnego wykonania tego środka tymczasowego.
- 71 W związku z tym Rzeczpospolita Polska jedynie częściowo zastosowała się do tego środka tymczasowego.

W przedmiocie obowiązku zawieszenia stosowania polskich przepisów przekazujących do wyłącznej właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych rozpoznawanie zarzutów braku niezawisłości sędziego lub braku niezależności sądu

Argumentacja

- 72 Rzeczpospolita Polska podnosi, po pierwsze, że prezes Sądu Najwyższego kierująca pracami Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych wydała dnia 29 lipca 2021 r. zarządzenie stwierdzające, że przed tą izbą nie toczy się żadna sprawa, w której podniesiono zarzut dotyczący niezgodności z prawem powołania sędziego, oraz wstrzymujące rejestrację spraw z wniosków o wyłączenie sędziego lub wskazanie sądu właściwego, obejmujących brak niezawisłości sędziego lub brak niezależności sądu (zwane dalej „zarządzeniem z dnia 29 lipca 2021 r.”).
- 73 Po drugie, w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. Zastępca Przewodniczącego I Wydziału Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych zwrócił wszystkie wnioski o wyłączenie, przekazane w związku z art. 26 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu. Uznał on bowiem, że ustanowiony w tej ustawie nowy środek prawny ma pierwszeństwo, a zatem zarzuty dotyczące braku niezawisłości sędziego należy pozostawić do rozstrzygnięcia sądom powszechnym.
- 74 Zdaniem Rzeczypospolitej Polskiej z powyższego wynika, że w praktyce sądy polskie nie stosują już przepisów, o których mowa w pkt 1 lit. e) sentencji postanowienia z dnia 14 lipca 2021 r.
- 75 Komisja nie kwestionuje prawdziwości dowodów przedstawionych przez Rzeczpospolitą Polską i wyjaśnia, że po wejściu w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. nie była informowana o stosowaniu przepisów przekazujących do wyłącznej właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych rozpoznawania zarzutów dotyczących braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego.
- 76 Natomiast ze strony internetowej Sądu Najwyższego i e-rejestru spraw tego sądu wynika, że przed Izbą Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych znajdują się nadal sprawy dotyczące takich zarzutów, które zostały jej przekazane przed wejściem w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. na podstawie art. 26 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu. Nie można zatem wykluczyć, że izba ta będzie mogła nadal wykonywać swoją wyłączną właściwość w tej dziedzinie.

Ocena

- 77 Z pkt 1 lit. e) sentencji postanowienia z dnia 14 lipca 2021 r. wynika, że zobowiązano w nim Rzeczpospolitą Polską do zawieszenia stosowania przepisów art. 26 §§ 2, 4–6 i art. 82 §§ 2–5 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu, jak również art. 10 ustawy zmieniającej, przekazujących do wyłącznej właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych rozpoznawanie zarzutów braku niezawisłości sędziego lub braku niezależności sądu.
- 78 Bezsporne jest, że przepisy wymienione w poprzednim punkcie nie zostały uchylone i że ich stosowanie nie zostało formalnie zawieszone, w związku z czym Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych pozostaje co do zasady wyłącznie właściwa do orzekania w sprawach objętych tymi przepisami.

- 79 Należy zatem zbadać, czy zarządzenia wydane przez sędziów Sądu Najwyższego, na które powołuje się Rzeczpospolita Polska, mogą w praktyce pozbawić wspomniane przepisy skuteczności.
- 80 W tym względzie w pierwszej kolejności w pkt 51 postanowienia z dnia 27 października 2021 r. stwierdzono, że środki przyjęte przez prezes Sądu Najwyższego, wśród których znajduje się zarządzenie z dnia 29 lipca 2021 r., nie pozwalają na wykazanie, że Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie może już rozpoznawać zawisłych przed nią spraw ani że sprawy wchodzące w zakres właściwości tej izby w dalszym ciągu nie powinny jej być przekazywane przez sądy powszechne.
- 81 Z powyższego wynika, że zarządzenia z dnia 29 lipca 2021 r. nie można uznać za „zmianę okoliczności” w rozumieniu art. 163 regulaminu postępowania, pozwalającą wykazać, że środek tymczasowy, o którym mowa w pkt 77 niniejszego postanowienia, został w pełni wykonany przez Rzeczpospolitą Polską.
- 82 Ponadto podane przez Komisję przykłady spraw przekazanych Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych przed wejściem w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r., które nadal są zawisłe przed tą izbą, potwierdzają, że zarządzenie z dnia 29 lipca 2021 r. w praktyce nie wykluczyło całkowicie stosowania przepisów objętych tym środkiem tymczasowym.
- 83 W drugiej kolejności wydaje się, że przedłożone przez Rzeczpospolitą Polską zarządzenie Zastępcy Przewodniczącego I Wydziału Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych świadczy rzeczywiście o istnieniu praktyki polegającej na zwracaniu sądom powszechnym spraw przekazanych tej izbie na podstawie przepisów wymienionych w pkt 77 niniejszego postanowienia, przy czym Komisja nie kwestionuje istnienia tej praktyki.
- 84 Niemniej jednak to zarządzenie Zastępcy Przewodniczącego I Wydziału Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych przewiduje przekazanie sądom powszechnym wyłącznie spraw objętych zakresem nowego środka prawnego ustanowionego ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r., o którym mowa w pkt 50 niniejszego postanowienia. W związku z tym nie zostało wykazane, że stosowanie przepisów wymienionych w pkt 77 niniejszego postanowienia byłoby wyłączone również w sprawach, które nie są objęte zakresem tego nowego środka prawnego, ale w których zostały podniesione zarzuty dotyczące braku niezawisłości sędziego lub braku niezależności sądu.
- 85 Wynika z tego, że o ile środki, na które powołuje się Rzeczpospolita Polska, mogą w istotny sposób ograniczyć stosowanie przepisów przyznających Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych wyłączną właściwość, o tyle z akt sprawy nie wynika, że stosowanie tych przepisów zostało w praktyce całkowicie zawieszone.
- 86 W związku z tym Rzeczpospolita Polska jedynie częściowo zastosowała się do środka tymczasowego, o którym mowa w pkt 77 niniejszego postanowienia.

W przedmiocie obowiązku powstrzymania się od przekazywania spraw, o których mowa w art. 27 § 1 pkt 1a, 2 i 3 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu, do rozpoznania przez organ sądowy, który nie spełnia wymogów niezależności

Argumentacja

- 87 Rzeczpospolita Polska utrzymuje, że sprawy, o których mowa w art. 27 § 1 pkt 1a, 2 i 3 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu, zostały przekazane na mocy ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. dwóm odrębnym jednostkom Sądu Najwyższego, a mianowicie Izbie Odpowiedzialności Zawodowej oraz Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych.
- 88 Przede wszystkim zaś żaden wyrok Trybunału nie stanowi, że izby te nie spełniają gwarancji, o których mowa w wyroku z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego) (C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982). Członkowie tych izb objęci są również takimi samymi gwarancjami niezawisłości jak pozostali sędziowie Sądu Najwyższego. Ponadto te czynniki, których zbieg spowodował uwzględnienie przez Trybunał w wyroku z dnia 15 lipca 2021 r., Komisja/Polska (System odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów) (C-791/19, EU:C:2021:596) skargi Komisji o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego dotyczącej Izby Dyscyplinarnej, nie cechują Izby Odpowiedzialności Zawodowej lub Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Wreszcie, sama okoliczność, że sędzia został powołany przez głowę państwa na wniosek organu złożonego w przeważającej mierze z członków reprezentujących władzę ustawodawczą lub wykonawczą, nie jest wystarczająca do wykazania naruszenia art. 19 ust. 1 TUE.
- 89 Komisja uważa, że Izba Odpowiedzialności Zawodowej oraz Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie spełniają gwarancji, o których mowa w wyroku z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego) (C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982).
- 90 Wskazuje ona w tym względzie, że czternastu z siedemnastu członków Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oraz czterech z jedenastu członków Izby Odpowiedzialności Zawodowej zostało powołanych na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego w okolicznościach uznanych przez Europejski Trybunał Praw Człowieka za prowadzące do naruszenia prawa do sądu ustanowionego na mocy ustawy.
- 91 Komisja uważa, że połączenie okoliczności, iż sędziowie ci zostali powołani na wniosek organu, który nie dawał już wystarczających gwarancji niezależności od władzy ustawodawczej lub wykonawczej, oraz iż powołań tych dokonano pomimo wstrzymania przez sąd administracyjny uchwały tego organu obejmującej wniosek o powołanie, rodzi poważne wątpliwości co do tego, czy obie te izby spełniają wymogi niezawisłości wynikające z art. 19 ust. 1 TUE.

Ocena

- 92 Z pkt 1 lit. a) i b) sentencji postanowienia z dnia 14 lipca 2021 r. wynika, że zobowiązano w nim Rzeczpospolitą Polską w szczególności do powstrzymania się od przekazywania spraw, o których mowa w art. 27 § 1 pkt 1a, 2 i 3 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu, do rozpoznania przez organ sądowy, który nie spełnia wymogów niezależności wskazanych w szczególności w wyroku z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego) (C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982).

- 93 Bezsporne jest, że w następstwie uchylecia art. 27 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu i zniesienia Izby Dyscyplinarnej polski ustawodawca przekazał właściwość należącą wcześniej do tej izby w części Izbie Odpowiedzialności Zawodowej, a w części Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych.
- 94 Choć w ten sposób Rzeczpospolita Polska przekazała sprawy, o których mowa w art. 27 § 1 pkt 1a, 2 i 3 ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu, organom innym niż Izba Dyscyplinarna, to jednak Komisja uważa, że przekazanie to nie jest w stanie zapewnić wykonania środka tymczasowego, o którym mowa w pkt 92 niniejszego postanowienia, z tego względu, że Izba Odpowiedzialności Zawodowej oraz Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie spełniają w zakresie zasad powoływania ich członków wymogów niezawisłości określonych w szczególności w wyroku z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego) (C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982).
- 95 W tym względzie należy zauważyć, że wyrażone przez Komisję stanowisko nie wynika bezpośrednio ze stwierdzenia przez Trybunał na podstawie art. 258 TFUE, iż Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom wynikającym z art. 19 ust. 1 TUE w odniesieniu do organizacji i funkcjonowania Izby Odpowiedzialności Zawodowej oraz Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, ponieważ Trybunał nie zajął dotychczas stanowiska w tej kwestii w kontekście rozpatrywania skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego.
- 96 To stanowisko Komisji nie może również znajdować oparcia w wyroku wydanym przez Trybunał na podstawie art. 267 TFUE.
- 97 Prawdę jest, że w pkt 152 wyroku z dnia 6 października 2021 r., W.Ż. (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego – Powołanie) (C-487/19, EU:C:2021:798), Trybunał uznał, iż szereg okoliczności powołania sędziów do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych może prowadzić do wniosku, że to powołanie nastąpiło z rażącym naruszeniem podstawowych reguł procedury powoływania sędziów Sądu Najwyższego stanowiących integralną część ustroju i funkcjonowania polskiego systemu sądownictwa, a tym samym z naruszeniem art. 19 ust. 1 TUE.
- 98 Stwierdzeniu temu towarzyszyło jednak zastrzeżenie, że ostateczna ocena należy do sądu odsyłającego, który w ramach postępowania prejudycjalnego jest wyłącznie właściwy do ustalenia i oceny stanu faktycznego sporu w postępowaniu głównym oraz do dokonywania wykładni i stosowania prawa krajowego (zob. podobnie wyrok z dnia 14 lipca 2022 r., Volkswagen, C-134/20, EU:C:2022:571, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 99 W tym kontekście sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych nie może zatem uwzględnić argumentu Komisji bez dokonania uprzednio oceny zgodności procesu powołania członków Izby Odpowiedzialności Zawodowej oraz Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych z art. 19 ust. 1 TUE.
- 100 Argument ten różni się zatem od tych, które zostały zbadane w pkt 22–86 niniejszego postanowienia. Ocena tych ostatnich argumentów wymagała bowiem jedynie ustalenia, czy nowe środki przyjęte przez Rzeczpospolitą Polską mogą spowodować zawieszenie skutków polskich przepisów kwestionowanych przez Komisję w ramach skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego będącej przedmiotem sprawy C-204/21, na podstawie zarzutów, które w postanowieniu z dnia 14 lipca 2021 r. uznano za niepozbawione poważnej

podstawy. W tym celu sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych nie musiał oceniać zgodności tych nowych przepisów lub innych elementów polskich przepisów z prawem Unii.

- 101 Tymczasem w ramach systemu ustanowionego w art. 258 i 260 TFUE Trybunał posiada wyłączną kompetencję, przyznaną mu bezpośrednio i wyraźnie przez traktat FUE, do orzekania w przedmiocie zgodności zachowania państw członkowskich z prawem Unii (zob. podobnie wyrok z dnia 15 stycznia 2014 r., Komisja/Portugalia, C-292/11 P, EU:C:2014:321, pkt 49, 50).
- 102 Sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych jest jak najbardziej właściwy do dokonania, zanim Trybunał wyda wyrok rozstrzygający w przedmiocie skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, wstępnej oceny zarzutów podniesionych na poparcie tej skargi, w celu orzeczenia w przedmiocie przesłanki *fumus boni iuris*, bez uszczerbku dla dokonania końcowej oceny tych zarzutów przez Trybunał.
- 103 Uprawnienie to nie może jednak, bez naruszenia wyłącznej właściwości Trybunału wynikającej z art. 258 i 260 TFUE, zezwalać sędziemu orzekającemu w przedmiocie środków tymczasowych na dokonanie oceny zgodności z prawem Unii krajowej praktyki lub uregulowania krajowego, które nie są przedmiotem zarzutów podniesionych na poparcie skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego i które nie zostały wcześniej zbadane przez Trybunał (zob. analogicznie wyrok z dnia 15 stycznia 2014 r., Komisja/Portugalia, C-292/11 P, EU:C:2014:3, pkt 51).
- 104 Przeciwnie rozwiązanie mogłoby zresztą naruszać prawo procesowe zainteresowanego państwa członkowskiego poprzez pozbawienie go możliwości doprecyzowania na etapie poprzedzającym wniesienie skargi w postępowaniu w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego swojego stanowiska w odniesieniu do argumentów przedstawionych przez Komisję, na którym to etapie ma ono możliwość wypełnienia zobowiązań lub skutecznego powołania argumentów obrony wobec tych argumentów (zob. analogicznie wyrok z dnia 15 stycznia 2014 r., Komisja/Portugalia, C-292/11 P, EU:C:2014:3, pkt 55, 56).
- 105 Należy ponadto uściślić, że nie można dopuścić badania przez sędziego orzekającego w przedmiocie środków tymczasowych oceny argumentu dotyczącego niezgodności z prawem Unii krajowej praktyki lub uregulowania krajowego, które nie są przedmiotem zarzutów podniesionych na poparcie skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, nawet jeśli badanie to ogranicza się do ustalenia, czy argument ten wydaje się *prima facie* niepozbawiony poważnej podstawy.
- 106 Taki standard kontroli przy badaniu wniosku w przedmiocie środka tymczasowego jest bowiem uzasadniony jedynie tym, że rozpatrywany argument ma stać się przedmiotem ostatecznej oceny dokonywanej przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty, co nie ma miejsca w przypadku argumentu dotyczącego takiej praktyki krajowej lub takiego uregulowania krajowego.
- 107 W związku z tym – jeżeli w trakcie badania przez sędziego orzekającego w przedmiocie środków tymczasowych wykonania środków tymczasowych – między Komisją a danym państwem członkowskim zaistnieje spór co do zgodności z prawem Unii krajowej praktyki lub krajowego uregulowania, które nie są przedmiotem zarzutów podniesionych na poparcie skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego i które nie zostały wcześniej zbadane przez Trybunał, Komisja powinna, jeżeli uzna to za stosowne, wystąpić z nową skargą

o stwierdzenie uchybienia, dotyczącą tej praktyki krajowej lub tego uregulowania krajowego (zob. analogicznie wyrok z dnia 15 stycznia 2014 r., Komisja/Portugalia, C-292/11 P, EU:C:2014:3, pkt 52).

- 108 W tych okolicznościach, zważywszy, że zgodność z prawem Unii procesu powołania członków Izby Odpowiedzialności Zawodowej oraz Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie jest przedmiotem zarzutów podniesionych w skardze wniesionej w sprawie C-204/21, które zostały przywołane w pkt 2 niniejszego postanowienia, oraz że zgodność ta nie została wcześniej zbadana przez Trybunał, sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych nie może uwzględnić argumentu Komisji przytoczonego w pkt 94 niniejszego postanowienia.
- 109 Wynika z tego, że bez uszczerbku dla kwestii, czy wspomniany proces powołania jest zgodny z prawem Unii, należy uznać, iż Rzeczpospolita Polska zastosowała się do środków tymczasowych, o których mowa w pkt 92 niniejszego postanowienia.
- 110 W świetle całości powyższych rozważań należy stwierdzić, że z akt sprawy nie wynika, by środki przyjęte przez Rzeczpospolitą Polską były wystarczające do zapewnienia wykonania wszystkich środków tymczasowych wskazanych w postanowieniu z dnia 14 lipca 2021 r., a w konsekwencji nie zachodziła już konieczność wzmocnienia skuteczności tych środków tymczasowych poprzez nałożenie okresowej kary pieniężnej.
- 111 W tych okolicznościach należy oddalić przedstawiony przez Rzeczpospolitą Polską wniosek o uchylenie postanowienia z dnia 27 października 2021 r.
- 112 Niemniej jednak z pkt 25–109 niniejszego postanowienia wynika, że środki wprowadzone przez Rzeczpospolitą Polską po podpisaniu postanowienia z dnia 27 października 2021 r. mogą w znacznej mierze zapewnić wykonanie środków tymczasowych wskazanych w postanowieniu z dnia 14 lipca 2021 r.
- 113 W związku z tym – w świetle okoliczności niniejszej sprawy i zdolności płatniczej Rzeczypospolitej Polskiej – należy obniżyć kwotę okresowej kary pieniężnej nałożonej postanowieniem z dnia 27 października 2021 r. do 500 000 EUR dziennie, począwszy od dnia podpisania niniejszego postanowienia.

Z powyższych względów wiceprezes Trybunału postanawia, co następuje:

- 1) **Wniosek o uchylenie postanowienia wiceprezesa Trybunału z dnia 27 października 2021 r., Komisja/Polska (C-204/21 R, EU:C:2021:878), zostaje oddalony.**
- 2) **Kwota okresowej kary pieniężnej, do której zapłaty na rzecz Komisji Europejskiej Rzeczpospolita Polska została zobowiązana postanowieniem wiceprezesa Trybunału z dnia 27 października 2021 r., Komisja/Polska (C-204/21 R, EU:C:2021:878), zostaje obniżona do 500 000 EUR dziennie, począwszy od dnia podpisania niniejszego postanowienia.**
- 3) **Rozstrzygnięcie o kosztach nastąpi w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

Sporządzono w Luksemburgu w dniu 21 kwietnia 2023 r.

Sekretarz

Wiceprezes

A. Calot Escobar

L. Bay Larsen